

کنید. مقاله روی عدد آووگادرو و کیلوگرم سیلیسیم را بخوانید. چه عواملی در اندازه‌گیری این عدد صحت را محدود می‌کنند؟ عدم قطعیت‌های حاضر و نهایی در اندازه‌گیری جرم مولی سیلیسیم، تعداد اتمها در سلول واحد، جرم، حجم و پارامتر شبکه سیلیسیم چیست؟

۴د سوالات و مسائل

- ۱-۴ موارد زیر را تعریف کنید
- (الف) میلی‌مول.
(ب) جرم مولی.
(ج) جرم میلی‌مولی.
(د) قسمت در میلیون.
- ۲-۴ تفاوت بین مولاریته گونه و مولاریته تجزیه‌ای چیست؟
- ۳-۴ دو مثال از واحدهای مشتق شده از واحدهای پایه SI اساسی ذکر کنید.
- ۴-۴ کمیت‌های زیر را با استفاده از یک واحد با پیشوند مناسب ساده کنید.
- (الف) $3.2 \times 10^5 \text{ Hz}$
(ب) $4.56 \times 10^{-8} \text{ g}$
(ج) $8.43 \times 10^5 \mu\text{mol}$
(د) $6.5 \times 10^6 \text{ s}$
(ه) $8.96 \times 10^2 \text{ nm}$
(و) 720000 g
- ۵-۴ چند یون Na^+ در 5.43 g از Na_2PO_4 موجود است؟
- ۶-۴ چند یون K^+ در 6.76 mol از K_2PO_4 موجود است؟
- ۷-۴ تعداد مولهای نشان داده شده در گونه‌های زیر را محاسبه کنید:
- (الف) 4.96 g از B_2O_3
(ب) 233 mg از $\text{Na}_2\text{B}_4\text{O}_7 \cdot 10\text{H}_2\text{O}$
(ج) 8.75 g از Mn_2O_3
(د) 167.2 mg از CaC_2O_4
- ۸-۴ تعداد میلی‌مولهای نشان داده شده در گونه‌های زیر را محاسبه کنید:
- (الف) 57 mg از P_2O_5
(ب) 12.92 g از CO_2
(ج) 400 g از NaHCO_3
(د) 850 mg از $\text{Mg} \cdot \text{NH}_4\text{PO}_4$
- ۹-۴ تعداد میلی‌مولهای حل شده در محلولهای زیر را محاسبه کنید:
- (الف) 2.00 L از $3.25 \times 10^{-2} \text{ M KMnO}_4$
(ب) 750 mL از 0.555 M KSCN
(ج) 250 mL از محلول حاوی 5.41 ppm از CuSO_4
(د) 3.50 L از 0.333 M KCl
- ۱۰-۴ تعداد میلی‌مولهای حل شده در محلولهای زیر را محاسبه کنید:
- (الف) 175 mL از 0.320 M HClO_4
(ب) 150 L از $8.05 \times 10^{-2} \text{ M K}_2\text{CrO}_4$
(ج) 500 L از یک محلول آبی حاوی 6.75 ppm از AgNO_3
(د) 851 mL از 0.200 M KOH
- ۱۱-۴ جرم برحسب میلی‌گرم ترکیبات زیر چیست؟
- (الف) 0.777 mol از HNO_3
(ب) 500 mmol از mgO
(ج) 22.5 mol از NH_4NO_3
(د) 4.32 mol از $(\text{NH}_4)_2\text{Ce}(\text{NO}_3)_6$ (548.23 g/mol)
- ۱۲-۴ جرم برحسب گرم ترکیبات زیر چیست؟
- (الف) 7.1 mol از KBr
(ب) 20.1 mmol از PbO
(ج) 3.76 mol از MgSO_4
(د) 9.6 mmol از $\text{Fe}(\text{NH}_4)_2(\text{SO}_4)_2 \cdot 6\text{H}_2\text{O}$
- ۱۳-۴ جرم برحسب میلی‌گرم حل شده در ترکیبات زیر چیست؟
- (الف) 260 mL از 0.250 M ساکاروز (342 g/mol).
(ب) 2.92 L از $10^{-2} \text{ M H}_2\text{O}_2$ از 4.76×10^{-2}
(ج) 656 mL از محلول حاوی 4.96 ppm از $\text{Pb}(\text{NO}_3)_2$
(د) 6.75 mL از 0.619 M KNO_3
- ۱۴-۴ جرم برحسب گونه حل شده در محلولهای زیر چیست؟

* (الف) ۴۵۰ mL از ۰.۱۶۴ M H_2O_2 را.

* (ب) ۲۷۰ mL از $10^{-2} M$ $8.75 \times 10^{-2} M$ بنزویک اسید (۱۲۲ g/mol).

(ج) ۳۵۰ L از محلول حاوی ۲۱۷ ppm $SnCl_2$.

(د) ۲۱۷ mL از ۰.۱۲۵ M $KBrO_3$ را.

۱۵-۴ مقدار p- هر یک از یونهای نشان داده شده در حالتی زیر را محاسبه کنید:

* (الف) Na^+ , Cl^- و OH^- در محلولی که ۰.۳۳۵ M نسبت به $NaCl$ و ۰.۵۰۳ M نسبت به $NaOH$ است.

(ب) Ba^{2+} , Mn^{2+} و Cl^- در محلولی که $10^{-2} M$ $7.65 \times 10^{-2} M$ نسبت به $BaCl_2$ و ۰.۱۵۴ M نسبت به $MnCl_2$ است.

* (ج) H^+ , Cl^- و Zn^{2+} در محلولی که ۰.۶۰۰ M نسبت به HCl و ۰.۱۰۱ M نسبت به $ZnCl_2$ است.

(د) Cu^{2+} , Zn^{2+} و NO_3^- در محلولی که $10^{-2} M$ $4.78 \times 10^{-2} M$ نسبت به $Cu(NO_3)_2$ و ۰.۱۰۴ M نسبت به $Zn(NO_3)_2$ است.

* (ه) K^+ , OH^- و $Fe(CN)_6^{4-}$ در محلولی که $10^{-2} M$ $2.62 \times 10^{-2} M$ نسبت به $K_4Fe(CN)_6$ و $10^{-2} M$ $4.12 \times 10^{-2} M$ نسبت به KOH است.

(و) H^+ , Ba^{2+} و ClO_4^- در محلولی که $10^{-2} M$ $3.35 \times 10^{-2} M$ نسبت به $Ba(ClO_4)_2$ و $10^{-2} M$ $6.75 \times 10^{-2} M$ نسبت به $HClO_4$ است.

۱۶-۴ غلظت مولاریون H_3O^+ محلولی را که pH های زیر را دارد، محاسبه کنید: * (الف) ۴.۷۶ (ب) ۴.۵۸ (ج) ۵.۲ (د)

۱۳.۶۲ * (ه) ۷.۳۲ (و) ۵.۷۶ (ز) ۰.۳۱ - (ح) ۰.۵۲ -

۱۷-۴ توابع p- را برای هر یک از یونها در محلولهای زیر محاسبه کنید:

* (الف) ۰.۲۰۰ M نسبت به $NaBr$.

(ب) ۰.۱۰۰ M نسبت به $BaBr_2$.

(ج) $10^{-2} M$ $3.5 \times 10^{-2} M$ نسبت به $Ba(OH)_2$.

(د) ۰.۴۰ M نسبت به HCl و ۰.۲۰ M نسبت به $NaCl$.

* (ه) $10^{-2} M$ $6.7 \times 10^{-2} M$ نسبت به $CaCl_2$ و $10^{-2} M$ $7.6 \times 10^{-2} M$ نسبت به $BaCl_2$.

(و) $10^{-8} M$ $4.8 \times 10^{-8} M$ نسبت به $Zn(NO_3)_2$ و $10^{-2} M$ $5.6 \times 10^{-2} M$ نسبت به $Cd(NO_3)_2$.

۱۸-۴ توابع p- را به غلظتهای مولار تبدیل کنید: * (الف) $pH = 9.67$ (ب) $pOH = 13.5$ (ج) $pBr = 0.34$ (د)

$pNO_3 = 7.77$ (و) $pLi = -0.221$ * (ه) $pCa = 12.35$

* (ز) $pMn = 0.025$ (ح) $pCl = 1.020$.

* ۴-۱۹ آب دریا حاوی میانگین $10^2 ppm$ 1.08×10^2 از Na^+ و $270 ppm$ از SO_4^{2-} است. موارد زیر را محاسبه کنید:

(الف) غلظتهای مولی Na^+ و SO_4^{2-} در صورتی که چگالی میانگین آب دریا $1.02 g/mL$ باشد.

(ب) pNa و pSO_4 در آب دریا را.

۴-۲۰ میانگین سرم خون انسان حاوی $18 mg$ از K^+ و $365 mg$ از Cl^- در $100 mL$ است. موارد زیر را محاسبه کنید:

(الف) غلظت مولار هر یک از این گونه‌ها را؛ $1.00 g/mL$ را برای چگالی سرم به کار برید.

(ب) pK و pCl سرم انسان را.

* ۴-۲۱ محلولی با حل کردن $5.76 g$ از $KCl \cdot MgCl_2 \cdot 6H_2O$ (۲۷۷.۸۵ g/mol) در آب کافی تا حجم $2000 L$ تهیه شد. موارد زیر را محاسبه کنید.

(الف) غلظت تجزیه‌ای مولار $KCl \cdot MgCl_2$ در این محلول را.

(ب) غلظت مولار Mg^{2+} را.

(ج) غلظت مولار Cl^- را.

(د) درصد وزنی/حجمی $KCl \cdot MgCl_2 \cdot 6H_2O$ را.

(ه) تعداد میلی‌مولهای Cl^- در $250 mL$ از این محلول را.

(و) $ppm K^+$ را.

(ز) pMg محلول را.

(ح) pCl محلول را.

۴-۲۲ یک محلول با حل کردن $1210 mg$ از $K_4Fe(CN)_6$ (۳۲۹.۲ g/mol) در آب کافی تا $775 mL$ تهیه شد. موارد زیر را محاسبه کنید:

(الف) غلظت تجزیه‌ای مولار $K_4Fe(CN)_6$ را.

(ب) غلظت مولار K^+ را.

(ج) غلظت مولار $Fe(CN)_6^{4-}$ را.

(د) درصد وزنی/حجمی $K_4Fe(CN)_6$ را.

(ه) تعداد میلی‌مولهای K^+ در $50 mL$ از این محلول را.

(و) $ppm Fe(CN)_6^{4-}$ را.

(ز) pK محلول را.

(ح) $pFe(CN)_6^{4-}$ برای محلول را.

$$ppm = \frac{mg}{kg} = \frac{mg}{1000g}$$

$$\frac{w}{v} = \frac{g}{100ml}$$

$$\frac{kg}{Liter} = \frac{kg}{1000L}$$

(ه) 2000 L از 0.12 M HClO_4 را از واکنشگر تجاری آگرانی ویژه، 1.67 و $17.1\% \text{ HClO}_4(\text{w/w})$.

(و) 900 L از محلولی را که 600 ppm نسبت به Na^+ است با استفاده از Na_2SO_4 جامد.

۳۰-۴ تهیه محلولهای زیر را شرح دهید:

(الف) 500 L از 0.05 M KMnO_4 را از واکنشگر جامد.

(ب) 400 L از 0.25 M HClO_4 را با استفاده از محلول 0.8 M واکنشگر.

(ج) 400 mL از محلولی را که 0.25 M نسبت به I^- است با استفاده از MgI_2 .

(د) 200 mL از CuSO_4 آبی $10\%(\text{w/w})$ را از محلول 0.365 M CuSO_4 .

(ه) 150 L از 0.215 M NaOH را از واکنشگر تجاری غلیظ $50\% \text{ NaOH}(\text{w/w})$ ویژه برابر 1.525 .

(و) 150 L از محلولی را که 120 ppm نسبت به K^+ است با استفاده از $\text{K}_4\text{Fe}(\text{CN})_6$.

۳۱-۴ چنانچه 500 mL از 0.25 M La^{3+} با 750 mL از 0.302 M IO_3^- مخلوط شود، چه جرمی از $\text{La}(\text{IO}_3)_3$ (663.6 g/mol) جامد تشکیل می‌شود؟

۳۲-۴ در صورتی که 200 mL از 0.125 M Pb^{2+} با 400 mL از 0.175 M Cl^- مخلوط شود، چه جرمی از PbCl_2 جامد (278.1 g/mol) تشکیل می‌شود؟

۳۳-۴ دقیقاً 220 g از Na_2CO_3 خالص در 1000 mL از 0.731 M HCl حل شد.

(الف) چه جرمی برحسب گرم از CO_2 درگیر بود؟

(ب) مولاریته واکنش‌دهنده اضافی (HCl یا Na_2CO_3) چه بود؟

۳۴-۴ دقیقاً 250 mL از محلول $0.375\text{ M Na}_3\text{PO}_4$ با 1000 mL از 0.515 M HgNO_3 مخلوط شد.

(الف) چه جرمی از Hg_3PO_4 جامد تشکیل شد؟

(ب) مولاریته گونه واکنش‌نکرده (HgNO_3 یا Na_3PO_4) بعد از

کامل شدن واکنش چه بود؟

۳۵-۴ دقیقاً 750 mL از محلول $0.3132\text{ M Na}_2\text{SO}_4$ با

1500 mL از 0.4025 M HClO_4 مورد عمل قرار گرفت و برای خارج کردن SO_2 تشکیل شده، جوشانده شد.

۳۳-۴ چگالی محلولی از $64.2\% \text{ Fe}(\text{NO}_3)_3(\text{w/w})$ (241.86 g/mol) برابر است با 1.059 g/mL . موارد زیر را محاسبه کنید:

(الف) غلظت تجزیه‌ای مولار $\text{Fe}(\text{NO}_3)_3$ این محلول را.

(ب) غلظت مولار NO_3^- این محلول را.

(ج) جرم برحسب گرم $\text{Fe}(\text{NO}_3)_3$ موجود در هر لیتر از این محلول را.

۳۴-۴ چگالی محلولی از $12.5\% \text{ NiCl}_2(\text{w/w})$ (129.61 g/mol) برابر است با 1.149 g/mL . موارد زیر را محاسبه کنید:

(الف) غلظت مولار NiCl_2 این محلول را.

(ب) غلظت مولار Cl^- محلول را.

(ج) جرم برحسب گرم NiCl_2 موجود در هر لیتر از این محلول را.

۳۵-۴ تهیه محلولهای زیر را شرح دهید:

(الف) 500 mL از $4.75\%(\text{w/v})$ اتنول آبی (46.1 g/mol و $\text{C}_2\text{H}_5\text{OH}$) را.

(ب) 500 g از $4.75\%(\text{w/w})$ اتنول آبی را.

(ج) 500 mL از $4.75\%(\text{v/v})$ اتنول آبی را.

۳۶-۴ تهیه محلولهای زیر را شرح دهید:

(الف) 250 L از $21.0\%(\text{w/v})$ گلیسرول آبی را. ($\text{C}_3\text{H}_8\text{O}_3$, 92.1 g/mol)

(ب) 250 kg از $21.0\%(\text{w/v})$ گلیسرول آبی را.

(ج) 250 L از $21.0\%(\text{v/v})$ گلیسرول آبی را.

۳۷-۴ تهیه 750 mL از $0.6\text{ M H}_3\text{PO}_4$ را از واکنشگر تجاری که $86\% \text{ H}_3\text{PO}_4(\text{w/w})$ است و گرانی ویژه آن 1.71 است شرح دهید.

۳۸-۴ تهیه 900 mL از 0.3 M HNO_3 را از واکنشگر تجاری که $70.5\% \text{ HNO}_3(\text{w/w})$ است و گرانی ویژه آن 1.42 است شرح دهید.

۳۹-۴ تهیه محلولهای زیر را شرح دهید:

(الف) 500 mL از 0.75 M AgNO_3 از واکنشگر جامد را.

(ب) 1000 L از 0.285 M HCl را با استفاده از محلول 0.6 M واکنشگر.

(ج) 400 mL از محلولی را که 0.81 M نسبت به K^+ است با استفاده از $\text{K}_4\text{Fe}(\text{CN})_6$ جامد.

(د) 600 mL محلول BaCl_2 آبی $30\%(\text{w/v})$ را از محلول 0.4 M BaCl_2 .

(الف) جرم SO_2 متصاعد شده چه بود؟

(ب) غلظت واکنشگر واکنش نکرده (Na_2SO_3 یا $HClO_2$) بعد از کامل شدن واکنش چه بود؟

۳۶-۴ در صورتی که 200 mL از محلول 100% $MgCl_2$ (w/v) با 400 mL از $0.175\text{ M } Na_2PO_4$ و مقداری اضافی از NH_4^+ قرار گیرد، چه جرمی از $MgNH_4PO_4$ رسوب می‌کند؟ مولاریته واکنشگر اضافی (Na_2PO_4 یا $MgCl_2$) بعد از کامل شدن رسوبگیری چیست؟
 ۳۷-۴* چه حجمی از $0.1000\text{ M } AgNO_3$ مورد نیاز است تا تمام I^- در 200 mL از محلول حاوی 24.32 ppt KI را رسوب دهد؟
 ۳۸-۴ دقیقاً 750 mL از محلول حاوی 480.4 ppm از $Ba(NO_3)_2$ با 200 mL از محلولی که 0.3090 M نسبت به $Al_2(SO_4)_3$ بود مخلوط شد.

(الف) چه جرمی از $BaSO_4$ جامد تشکیل شد؟

(ب) مولاریته واکنشگر واکنش نکرده ($Al_2(SO_4)_3$ یا $Ba(NO_3)_2$) چه بود؟

۳۹-۴ طبق کنی و همکاران [۱]، عدد آووگادرو N_A را می‌توان از معادله زیر با استفاده از اندازه‌گیری‌های روی کره ساخته شده از بلور تک‌ابری خالص سیلیسیم محاسبه کرد.

$$N_A = \frac{nM_{si}(4r)^2\pi r^2}{ma^3} \quad (5-4)$$

که در آن:

N_A = عدد آووگادرو

n = تعداد اتمها در سلول واحد در شبکه بلور سیلیسیم

M_{si} = جرم مولی سیلیسیم

r = شعاع کره سیلیسیم

m = جرم کره

a = پارامتر شبکه بلور

$$d(220) = \frac{a}{\sqrt{2^2 + 2^2 + 0^2}} \quad (6-4)$$

(الف) معادله‌ای برای عدد آووگادرو به دست آورید.

(ب) با توجه به داده‌های گردآوری شده توسط کنی و همکاران در جدول زیر، چگالی سیلیسیم و عدم قطعیت آن را محاسبه کنید. ممکن است مایل باشید محاسبه عدم قطعیت را تا بعد از مطالعه فصل ۶ به تأخیر بیندازید.

متغیر	مقدار	عدم قطعیت
شعاع کره	$0.46817226 \times 10^{-8}$	0.0000000015
جرم کره	1.001132893	0.0000000075
جرم مولی	0.28085521	0.0000000004
فاصله شبکه $d(220), m$	$1.92015885 \times 10^{-10}$	0.10×10^{-10}
اتمها/سلول واحد	7.99999992	0.000000001

(ج) عدد آووگادرو و عدم قطعیت آن را محاسبه کنید.

(د) کدامیک از متغیرها در جدول بیشترین تأثیر را بر مقداری که محاسبه کرده‌اید دارد و چرا؟

(ه) از چه روشهای تجربی برای انجام اندازه‌گیری‌های نشان داده شده در جدول استفاده شده است؟

(و) درباره متغیرهای تجربی که ممکن است در عدم قطعیت در هر اندازه‌گیری شرکت داشته باشند نظر دهید.

(ز) راهی را پیشنهاد کنید که بتواند تعیین عدد آووگادرو را بهبود بخشد.

(ح) مقدار پذیرفته شده و عدم قطعیت آن را (۱۹۹۸ یا بعداً) برای عدد آووگادرو در جایگاه وب NIST درباره ثابتهای فیزیکی اساسی نگاه و با مقادیر محاسبه شده خود مقایسه کنید. خطا در مقدار شما برای عدد آووگادرو چیست؟ از Google برای پیدا کردن جایگاه وب NIST استفاده کنید.

(ط) چه ابداع فناوری چنددهه گذشته به در دسترس قرار گرفتن آسان سیلیسیم ابر خالص منجر شده است؟